

ПОСЕБНИ УСЛОВИ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ НА ПОСЕВИ И ПЛОДОВИ

ПРЕДМЕТ НА ОСИГУРУВАЊЕ

Член 1

- (1) Предмет на осигурување се посеви и плодови, ливадски трви, лековити билки, украсни билки, овошен лозов и шумски посадочен материјал, млади овоштарници и лозја пред стапување во род, млади шумски култури и врби за плетарство и трски (во понатамошниот текст: посеви и плодови).
- (2) Со осигурувањето се опфатени посевите и плодовите што се наведени во полисата и тоа:
- 1) житни култури, маслодајни и семенски билки; со посебен договор може да се осигураат житни култури за слама и сорго за метли;
 - 2) кај коренестите и кртолестите билки-коренот и кртолата;
 - 3) зеленчук, лековити и мирисни и украсни билки според целта на одгледување;
 - 4) кај конопот-стеблото: ако конопот се осигурува за семе, осигурено е само семето, освен ако не е посебно осигурено и стеблото;
 - 5) кај ленот-стелото и семето;
 - 6) кај тутунот-листот, ако се произведува за семе тогаш и семето доколку тоа се договори посебно;
 - 7) кај хмељот-плодот;
 - 8) кај крмните растенија-крмниот принос, а ако се осигурени за семе, само семето;
 - 9) кај расадот-садниците;
 - 10) лозјата за принос на грозје и шира;
 - 11) кај овошките-плодот;
 - 12) кај ситното овошје-плодот;
 - 13) кај младите шумски насади-стеблото;
 - 14) кај врбите плетарство-прачките;
 - 15) кај овошните садници-подлогата и калемите.
- (3) Страничните посеви и меѓупосевите треба посебно да се осигураат.
- (4) Неродните овошни и лозови насади освен младите неродни овошни и лозови насади, не се предмет на ова осигурување.
- (5) Посевите и плодовите кои во тековната година веќе еднаш биле оштетени од опасностите кои се опфатени со ова осигурување, не можат да бидат повторно осигурени од овие опасности во истата година.
- (6) Посевите и плодовите кои во текот на годината се косат или берат повеќе пати, се осигуруваат за целокупниот принос.

ОСИГУРЕНИ ОПАСНОСТИ (РИЗИЦИ)

Член 2

- (1) Осигурувачот ги надоместува штетите на осигурените посеви и плодови, ако за времетраењето на осигурувањето биле уништени или оштетени поради град, пожар или удар од гром.
- (2) Ако посебно се договори и се плати дополнителна премија, тогаш се покривени штети на осигурените посеви и плодови од следниве опасности:
- 1) за осигурените посеви или плодови од пролетен мраз, поплава, и луња.
- (3) Осигурувачот е во обврска да плати надомест за штета што настанала со оштетување или уништување на осигурените посеви и плодови само за загубениот количински принос, а не и за изгубениот квалитет на плодовите, освен кај конопот и лен за влакното, сорго за метла, овошни лозови и шумски садници, додека кај садниците на украсни грмушки и дрвја и кај врбите за плетење се исплаќа и штета за лош квалитет.

Ако се договори и дополнително осигурување според Посебните услови и доколку плати соодветна дополнителна премија се осигурува и квалитетот кај посеви за производство на семе и овошни плодови.

(4) Осигурувачот не покрива штети што настанале како резултат на елементарни непогоди кои не се наведени во овие Услови, како и штети предизвикани од растителни болести.

ОБВРСКА ЗА ОСИГУРУВАЊЕ НА СИТЕ ПОСЕВИ И ПЛОДОВИ ОД ИСТ ВИД

Член 3

- (1) Осигуреникот има обврска да ги осигура сите површини под посеви и плодови од ист вид. Тоа се однесува и на посевите и плодовите кои се осигуруваат колективно, доколку не е поинаку договорено. Поголемите осигуреници се во обврска да ги осигураат сите посеви и плодови од ист вид, поделени по економски единици.
- (2) Доколку осигуреникот не ги осигура сите посеви, односно плодови од ист вид, се исплаќа само оној дел од штетата на осигурените посеви и плодови кој одговара на соодносот помеѓу осигурената и реалната површина под тие посеви и плодови, односно соодносот помеѓу осигурениот и реалниот број на стебла или пенушки.
- (3) Ако за времетраење на осигурувањето настане промена во планот за сеидба или во површината, осигуреникот е должен без одлагање да го пријави истото кај осигурувачот заради измена на полисата и тоа во рок од 15 дена од денот кога ја извршиле сеидбата или садењето. Ако не го стори истото и доколку при утврдување на надоместот на штетата се констатира неусогласеност меѓу осигурената и реално засаената или засаената површина, односно меѓу осигурениот и реалниот број на стебла или пенушки, надоместот од осигурувањето се пресметува според одредбите од став 2 на овој член.

СУМА НА ОСИГУРУВАЊЕ

Член 4

- (1) Сумата на осигурување за посеви и плодови е еднаква на висината на очекуваниот принос, вреднуван по договорена цена.
- (2) Осигуреникот има право да побара намалување на сумата на осигурување, ако докаже дека реалната вредност на осигурениот посев, односно плод од ист вид ќе биде помала од сумата на осигурување, но само ако разликата изнесува најмалку 20% и ако во меѓувреме не настанал осигурен случај. Намалување на сумата на осигурување за поедини видови на посеви и плодови може да се побара за времетраењето на осигурувањето, но најдоцна до крајот на оној месец пред месецот кога се жнеат посевите, односно се берат плодовите.
- (3) Осигуреникот има право да бара зголемување на сумата на осигурување со доплаток на премија ако за времетраењето на осигурувањето се зголеми реалната вредност на осигурените посеви или плодови и ако во меѓувреме не настанал осигурен случај. Зголемување на сумата на осигурување за поедини видови на посеви и плодови може да се побара за времетраењето на осигурувањето, но најдоцна до крајот на оној месец пред месецот кога се жнеат посевите, односно се берат плодовите.
- (4) Доколку осигуреникот не побара промена на осигурувањето во наведениот рок, го губи правото на намалување односно зголемување на сумата на осигурување.
- (5) Осигурувачот има право за времетраењето на осигурувањето да врши преглед на осигурените посеви и плодови поради утврдување на нивната состојба. Прегледот и утврдувањето на

состојбата на посевите и плодовите го вршат осигурувачот и осигуреникот заедно. Врз основа на извршениот преглед се составува записник за утврдување на состојбата на посевите и плодовите и осигурувачот има право да побара корекција на сумата на осигурување во моментот кога се уште не настанал осигурен случај.

ПОЧЕТОК И ПРЕСТАНОК НА ОБВРСКИТЕ НА ОСИГУРУВАЧОТ

Член 5

(1) Обврската на осигурувачот од осигурувањето почнува по истек на дваесет и четвртиот час на десеттиот ден сметано од денот кој во полисата е назначен како почеток на осигурувањето, освен:

- 1) кај лозовите насади - додека не излезе ластарот од пупката, што значи дека мора да бидат отворени најмалку 20% од пупките и да има видливи зелени ливчиња кај поедини сорти (фенофаза Д);
 - 2) кај овошките - додека не се отворат најмалку 20% од цветовите во насадите на поедини овошни видови и сорти;
 - 3) кај хмељот - додека ластарот не изникне од земјата;
 - 4) кај овошниот, лозовиот и шумскиот посадочен материјал - додека не изникнат од земја односно не се засадени;
 - 5) кај класираните и калемени лози - додека калемениите делови не сраснат со основата. Калемот мора да почне да пупи - посадениот калем мора да расте;
 - 6) кај зеленчукот, тутунот, украсните билки и младите шумски насади - додека растенијата не се посадени или расадени; ако зеленчукот и украсните растенија се одгледуваат на места каде се посадени, додека не никнат од земја;
 - 7) кај житните култури и останатите посеви кои не се посебно наведени - од моментот на никнувањето;
 - 8) кај рибизлите - кога ќе се отворат барем 20% од цветовите во насадот.
- (2) Во било кој случај за точките од 1) до 8) од став (1) од овој член обврската на осигурувачот од осигурувањето не може да започне пред истекот на дваесет и четвртиот час на десеттиот ден сметано од денот назначен како почеток на осигурувањето.

(3) Обврската на осигурувачот за надомест на штета престанува:

- 1) кај житните култури, маслените билки, конопот, ленот, крмните растенија и посевите наменети за семе - кога ќе бидат окосени, ожнеани, или на друг начин обрани;
 - 2) кај коренестите и кртолестите билки - кога коренот или кртолата ќе се извадат од земја;
 - 3) кај грозјето, овошјето, рибизлата и зеленчукот, ако плодовите се обрани;
 - 4) кај овошниот, лозовиот и шумскиот посадочен материјал, како и кај младите шумски култури, украсните билки - по извршеното вадење или режење;
 - 5) за сите останати посеви и плодови кои не се посебно наведени, најдоцна до 31 октомври во 24:00 часот освен за културите каде агротехничкиот рок на жетва односно берба е продолжен и по 31 октомври и кај кои обврската на осигурувачот за надомест од осигурување престанува по извршената жетва, берба, режење и вадење од земја, но најдоцна до 31 декември во 24:00 часот.
- (4) Ако осигурените посеви односно плодови не бидат ожнеани или обрани најдоцна во рок од 10 дена по завршувањето на жетвата, односно бербата во соодветното место, обврската на осигурувачот престанува во 24:00 часот од десеттиот ден, сметајќи од денот на завршување на жетвата или бербата во соодветното место и потоа настанатите штети не се надоместуваат.

ОБВРСКИ НА ОСИГУРЕНИКОТ ПО НАСТАНУВАЊЕ НА ОСИГУРЕН СЛУЧАЈ

Член 6

(1) Осигуреникот е должен веднаш по настанувањето на осигурен случај да ги преземе сите мерки со цел да се спречи зголемување на штетата, притоа придржувајќи се до советите на осигурувачот. Пред сè, должен е да ги преземе сите агротехнички мерки (плевење, окопување, прскање, запрашување и слично). Во случај на оштетување на посевите, односно плодовите за време на жетвата (бербата), осигуреникот е должен и пред утврдување и процена на штетата да ја продолжи жетвата или бербата со цел спречување понатамошно зголемување на штетата.

Ако осигуреникот не постапи во согласност со наведеното, нема да му се надомести оној дел од штетата кој настанал поради тоа.

(2) Кога оштетениот посев или плод мора да се ожне или обере, а сè уште не е извршена утврдување и процена на штетата, осигуреникот е должен на почетниот, средниот и крајниот дел од парцелата да остави 10м² оштетен посев или плод, кај лозјата 5-10 необрани пенушки, во овоштарник неколку необрани стебла дијагонално, кои ќе послужат како основа за утврдување и процена на штетата.

УТВРДУВАЊЕ И ПРОЦЕНА НА ШТЕТА

Член 7

(1) По добивање на пријава за настанат осигурен случај, осигурувачот е должен да изврши утврдување и процена на штетата.

(2) Процената на штетата може да биде: претходна (претпроцена), конечна и контролна. Кога процената е претходна (претпроцена) се утврдува состојбата на посевите и плодовите, природата на оштетувањата и другите елементи кои се од важност за конечно утврдување, односно процена на штетата.

(3) Кај конечната процена на штетата се утврдува количината на приносот доколку не дошло до оштетување на посевите, односно плодовите како резултат на осигурениот случај и количината на преостанатиот принос.

(4) Осигурувачот може да ја повтори процената (контролна процена) и да побара нејзина корекција.

(5) Ако еден ист посев или плод бил оштетен повеќе пати, процентот на штетата се утврдува според состојбата на посевите или плодовите при последното оштетување.

ОСИГУРЕНА ВРЕДНОСТ

Член 8

(1) Осигурената вредност на посевите и плодовите е еднаква со висината на достигнатиот принос вреднуван по цените на големо во време на подготовката на приносот, односно во време на бербата или жетвата.

ВИСИНА НА НАДОМЕСТ ОД ОСИГУРУВАЊЕ

Член 9

(1) Во случај на уништување на посевите и плодовите (тотална штета) висината на надоместот од осигурување се утврдува:

1) според сумата на осигурување доколку осигурената вредност е еднаква или поголема од сумата на осигурување,

2) според осигурената вредност доколку осигурената вредност е помала од сумата на осигурување.

(2) Во случај на оштетување на посевите и плодовите (делумна штета) висината на надоместот од осигурување се утврдува:

1) кога осигурената вредност е еднаква или поголема од сумата на осигурување, како процент од сумата на

осигурување кој одговара на процентот на оштетувања на посевите и плодовите.

- 2) кога осигурената вредност е помала од сумата на осигурување, како процент од осигурената вредност кој одговара на процентот на оштетувања на посевите и плодовите.

(3) Износот на надомест од осигурување се намалува за висината на трошоците потребни за работите и агротехничките мерки кои не биле извршени поради штетата и тоа од настанувањето на штетата до жетвата, односно бербата. Одбитокот се одредува според следната табела и истиот се пресметува како процент од износ на штета од секој штетен настан:

Настанување на штета	Одбиток (%)
до 30 дена пред жетва (берба)	15,00%
од 31 до 60 дена пред жетва (берба)	17,50%
од 61 до 90 дена пред жетва (берба)	20,00%
од 91 до 120 дена пред жетва (берба)	22,50%
од 121 до 150 дена пред жетва (берба)	25,00%
од 151 до 180 дена пред жетва (берба)	27,50%
повеќе од 180 дена пред жетва (берба)	30,00%

(4) Во случај кога младите посеви или ново засадените насади се целосно уништени, а според годишното време, временските услови и прикладноста на земјиштето сè уште може да се засее или посади истата култура, на осигуреникот му се утврдува надомест од осигурување во висина од 30% од сумата на осигурување.

(5) Во случај кога младите посеви или ново засадените насади се целосно уништени, а според годишното време, временските услови и прикладноста на земјиштето не е можно да се засее или посади истата култура, на осигуреникот му се утврдува надомест од осигурување во висина од 50% од сумата на осигурување.

(6) Ако новиот посев или насад не успеал или делумно успеал поради околности на кои осигуреникот не можел да влијае, надоместот од осигурување се утврдува на следниов начин:

- 1) Ако новиот посев или насад не успеал, вкупниот износ на надомест од осигурување се утврдува според ставовите 1, 2 на овој член, односно на осигуреникот дополнително му се исплаќа разликата помеѓу исплатениот износ според став 4 на овој член и вкупно утврдениот износ на надомест од осигурување.

- 2) Ако новиот посев или насад делумно успеал, прво се утврдува неговата постигната вредност која се додава на исплатениот надомест според став 4 на овој член. Ако така добиениот износ е помал од вредноста што би ја имала осигурената култура доколку не настанал осигурениот случај, на осигуреникот му се надоместува разликата до таа вредност.

(7) Кога се врши пресејување, односно пресадување на уништените посеви или насади, од износот на надомест не се одбиваат трошоци за неизвршени работи според став 3 од овој член. Надоместот од осигурување според став 4 и став 5 на овој член ќе се исплати без разлика дали осигуреникот извршил или не извршил повторно пресејување, односно пресадување. Кај осигурувањата склучени со договорена франшиза, надоместот од осигурување според став 4 на овој член се намалува од 30% на 20%, а надоместот од осигурување според став 5 на овој член се намалува од 50% на 40%. Повратот на разликата во надоместот од осигурување според став 6 на овој член осигуреникот е должен писмено да го побара од осигурувачот и тоа пред подготовката на новиот принос.

ДОГОВОРЕНО САМОУЧЕСТВО (ФРАНШИЗА)

Член 10

(1) Ако вкупното оштетување на посевите и плодовите од опасности опфатени со осигурувањето изнесува 5% или помалку, односно утврдениот надомест од осигурување изнесува 5% од сумата на осигурување или помалку, утврдениот надомест од осигурување не се надоместува (интегрална франшиза 5%), освен ако не е поинаку договорено

(2) Ако е договорено осигуреникот сам да сноси еден дел од штетата (одбитна франшиза), надоместот од осигурување се намалува за договореното самоучество - франшиза.

ИСПЛАТА НА НАДОМЕСТ ОД ОСИГУРУВАЊЕ

Член 11

(1) Обврската на осигурувачот за исплата на утврдениот надомест од осигурување во никој случај не може да досее пред истек на четиринаесет дена од денот кога посевите или плодовите биле ожнеани или обрани.

МЕСТО НА ОСИГУРУВАЊЕ

Член 12

(1) Осигурувањето важи на местото означено на полисата.

ОСИГУРУВАЊЕ ПО ОСИГУРЕН СЛУЧАЈ

Член 13

(1) Кога ќе настане осигурен случај, преостанатите односно повторно посеани посеви или засадени насади се осигурени во висина на разликата меѓу првичната сума на осигурување и утврдениот надомест од осигурување.

ВАЖНОСТ НА ОПШТИТЕ УСЛОВИ ЗА ОСИГУРУВАЊЕ

Член 14

(1) На осигурувањата склучени по овие Услови се применуваат и Општите услови за осигурување имоти, доколку не се во спротивност со овие Посебни Услови.

ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 15

(1) Овие Посебни услови влегуваат во сила со денот на донесувањето, а ќе се применуваат од 15.03.2019 година, со што престануваат да важат Посебните услови за осигурување на посеви и плодови со број 02-654/19 донесени на 67-та седница на Одборот на директори одржана на 03.03.2016 година, со датум на примена од 01.03.2016 година.

САВА осигурување, а.д. Скопје
Одбор на директори
Претседател
Рок Мољк